

İzmir Limanı ve Alsancak'ta Yeni Liman Tesisleri

Yazan :
Rıza BERKE
Y. Müh.

İzmir şehri 22/Eylül/1958 tarihinde yeni inşa edilmekte olan Alsancak limanının 1 numaralı yanaşma yerinin hizmete açılmasını tes'it etti. Bunu diğer yanaşma yerlerinin ve nihayet limanın hey'eti umumiyesinin hizmete açılması takip edecektir.

Yeni Alsancak limanı İzmir şehri için olduğu kadar zengin hinterlandı için de cidden sevinilecek bir hâdisedir. Çünkü kurulduğu zamandan beri ciddi olarak ele alınan ilk ıslah ve inşa işidir.

Bilindiği üzere İzmir şehri pek eski tarihlerden beri Ege'nin mühim bir ticaret merkezidir. Şehrin kuruluşu Milâttan önce 3000 senelerine kadar uzanır. 25 kilometreye yakın uzunlukta bir körfezin nihayetinde bulunan İzmir şehri, Körfezin sağladığı tabii mahfuziyet yardımıyla kadimden beri bir deniz ticaret şehri olarak kurulup gelmiş bir çok el değiştirdikten sonra altı asırdanberi de önce Selçukluların sonra Osmanlıların idaresi altına geçmiştir.

Tanzimat devrine kadar bu şehirde liman faaliyetleri küçük taşıtlar yardımı ile yapılagelmiş ve Tanzimat fermanı ile açılan devre de Nafia işlerine verilen ehemmiyet burada bir liman mevzuunun ciddi olarak ele alınmasına yardım etmiştir.

Filhakika İmparatorluğun bir çok kıyı şehirlerinde yabancı sermayedarlara verilen imtiyazlar gibi İzmir'de de 1856 Milâdi yılının, 23 Eylülünde çıkarılan bir ferman ile "İzmir - Aydın demiryolunun inşası ve onun için lüzumlu olan ebnîyeyi ve rıhtımları ve iskeleleri ve mahzenleri ve gümrüğü imal edip işletmek" imtiyazı bir İngiliz Kumpanyasına verilmiş, bu suretle Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğundan Cumhuriyet Türkiye'sine intikal eden tesislerin en eskisi olan Aydın Demiryolu ve Alsancak demir iskelesi ve anbarları bu imtiyazlı şirket marifetiyle meydana getirilmiştir.

Bundan sonra halen şehir önünde liman hizmetlerinin yapılmakta olduğu limanın inşa imtiyazının yine bir yabancı şirkete verilmek suretiyle yaptırıldığı görülmür. 27/11/1867 yılında Ticaret Nezareti ile yapılan bir mukavele ile bu limanın inşası da "Con Şarno, Alfred Barke ve Corç Firesino" nam zevatın kurdukları şirkete verilen imtiyazla meydana getirilmiştir.

Alsancak'taki tesis yalnız demiryolu ile muamele yapan 6 - 7 m. su derinliğini haiz 520 m. tulünde ve 20 m. genişliğinde 7 adet orta cesamette vapurun yanaşabileceği bir iskele olarak kurulup teçhiz edilmiş olduğu halde şehir limanında 1000 m. tulünde bir dalgalıran ile tam mahfuz saha içinde 660 m. imtidadın-

da ve 3 1/2 su derinliğinde bir tulânı rıhtım ile 116 m. si 55 m. genişlik 7 metre su derinliğini haiz bir arzanı rıhtım kısmı ve bunun kara ile irtibatını temin eden 90 m. tul ve 3 1/2 m. su derinliğini haiz 95 metre genişliğinde bir arzanı rıhtımın diğer kısmı ve bu rıhtım üzerinde takriben 10.000 m² vüs'atında bir anbar vücudunda getirilmiş ve yapıldığı zamanın iktisadi şartlara göre İzmir için mühim sayılabilecek bir tesis karekterini taşımıştır.

Bu iki limanın ayrı ayrı kusurlu tarafları şunlardır:

Alsancak iskelesi yalnız demiryolu vagonlarının gemilerle muamele yapmasına elverişli olduğu için hakiki bir liman rıhtımı vasfını taşımadığı gibi şehir limanı tulânı rıhtımı önünde yalnız 3 1/2 metre su derinliği bulunduğu için buraya da gemiler bordadan yanaşamaz ve rıhtım eteğinden sonra liman basseninde derinlik fazlalastığı için büyük küçük bütün gemiler rıhtıma kıçtan halat vermek suretiyle bağlanırlar ve hamulelerini mavnalar, şatlar yardımı ile rıhtıma verir ve alırlardı. Bundan başka buranın demiryolla da bir irtibatı mevcut değildi.

Aradan uzun yıllar geçti, İzmir'de ticaret faaliyeti gelişti. Fakat liman artan ticaretin beklediği gelişme ve ıslahatı tahakkuk ettiremedi. Zaman zaman limanda husul bulan tikanıklık tüccarı ve ticaret hayatını bir hayli sarsa geldi.

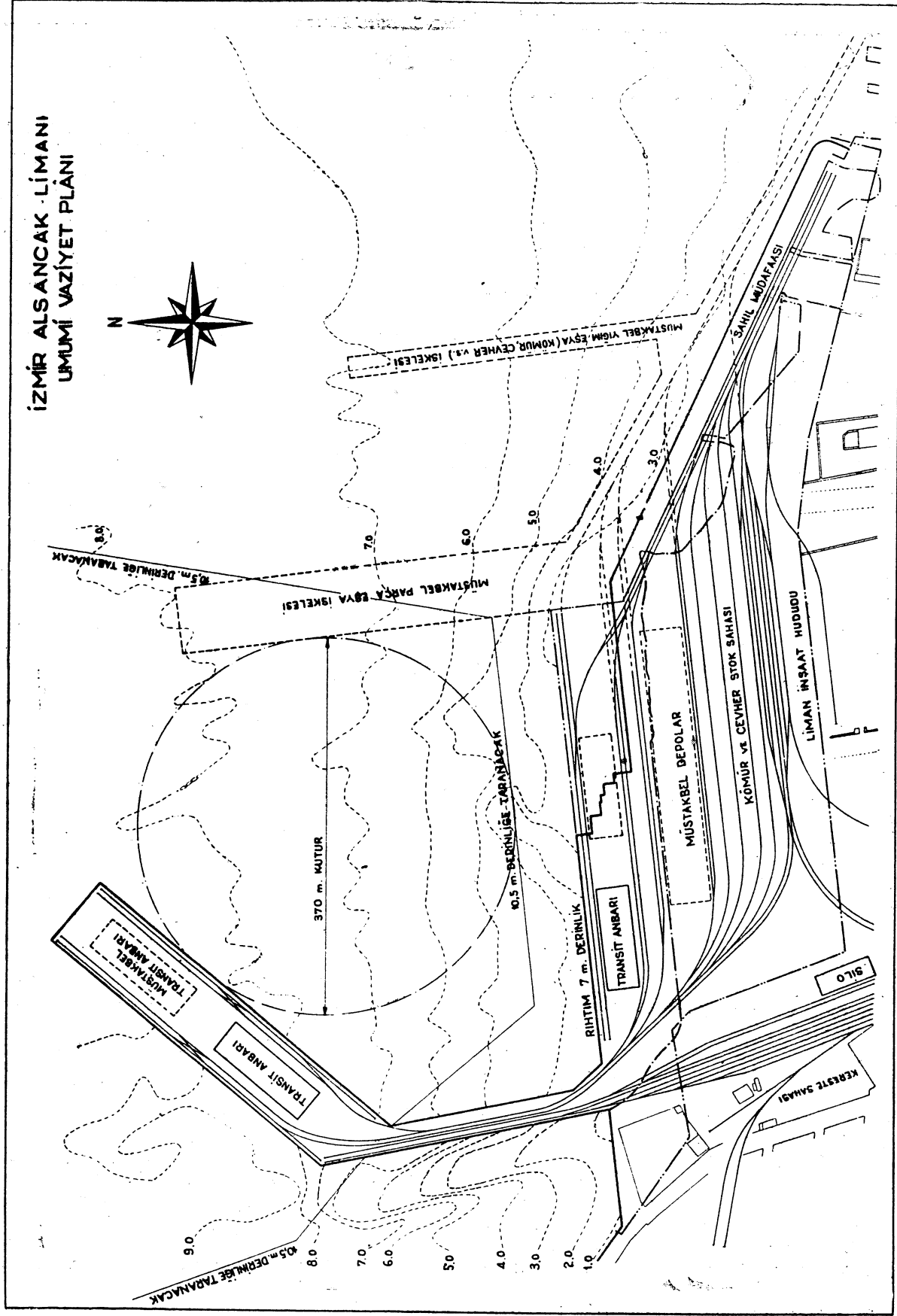
Liman hemen hemen bu durumu ile Cumhuriyet devrine intikal etti. Bir çok imtiyazlı şirketler gibi gerek Alsancak limanı, gerekse şehir limanının imtiyaz hakları da 1933 - 36 yılları arasında Devletçe satın alınarak Alsancak tesisleri Devlet Demiryollarına, şehir limanı da önce İktisat Vekâletine bağlı Deniz Banka bilâhare Devlet Denizyolları ve Limanları İşletme İdarelerine ve daha sonra bunların yerini alan Denizcilik Bankasına devredildi ve bu idareler tarafından işletilegildi. Halen bu iki tesis yine bu teşekküllerin elinde işletilmektedir.

İzmir Liman faaliyetlerinde kâh be kâh vâki artışlar limanda bazı yıllar büyük sıkışıklıklara yol açtığı için derhal ıslah tedbirleri alınmasına tevessül edilmişse de tahakkuk imkânları sağlanamamıştır.

Limanın esash bir plâna göre yeniden inşası 1936 - 37 yıllarında düşünülmüş ve bir yabancı firmaya avan projeleri de hazırlattırılmış ise de bu proje de tahakkuk safhasında intikal ettirilmemiştir.

Nihayet 1949 yılında Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının bir mütehassıs heyeti tarafından muhtelif yatırım mevzuları arasında limanın ıslahı işi de tetkik edilmiş ve şehir limanına bir miktar teçhizat yardımı yapılması ve Alsancak'ta 180 m. tulde bir rıhtım, bir anbar ve bir silo inşasını derpiş eden mahdût ölçüde bir ıslah tedbiri alınması tavsiye edilmiştir.

İZMİR ALSANCAK LİMANI
UMUMİ VAZİYET PLANI

Sekil 1 — Alsancak Limanı Umumi Vaziyet Planı

1951 - 53 yıllarında mevzu yeniden ele alınarak limanın kat'i etüd ve projelerinin yapılması Kampsa Müşavir Mühendisliğine tevdi edilmiş ve limanın Alsancak'ta kurulması esasına dayanan projeleri hazırlanmıştır. (Şekil 1. Plân)

İşte bu kerre birinci yanaşma kısmı hizmete açılan Alsancak Limanı bu projeye göre burada yapılacak büyük İzmir Limanının birinci inşaa merhalesini teşkil etmektedir.

Bu limanın bu inşaa devresinde ele alınan imalâtı dört adet 10.000 tonluk (Viktori tipi) yük gemisi ile 5000 tonluk orta tonajlı iki gemi ve iki adet 2000 - 3000 tonluk küçük geminin ve 7 adet 100 - 250 tonluk motorün aynı zamanda yanaşıp iş görebileceği rıhtımları ve bu rıhtımlar üzerinde cem'an 7500 m² vüs'atı haiz iki anbar, yükleme boşaltma tesislerini, demiryol ve kamyon yollarını ve Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından inşaa edilen 20.000 ton istif kapasitesini haiz bir hububat silosunu kapsamaktadır.

Dört adet Viktori, iki adet küçük geminin yanaşabileceği arzani rıhtım önünde 10 1/2 metre su derinliği ve 2 adet orta cesametli vapurun yanaşacağı rıhtımın önünde de 7 metre su derinliği temin olunmuştur.

Bu suretle Alsancak'ta ele alınmış olan limanda cem'an 1324 metre tulünde yanaşma yeri kazanılmaktadır ki bu tul İzmir Liman faaliyetinin geliştirilmesi için büyük bir değer ifade etmektedir. Öyle ki miadını doldurmuş ve yeni tesislerin tamamen işletmeye açılmasından sonra kaldırılacak olan harap demir iskelelerin yanı başında modern tesis ve teçhizat ile yep yeni

bir liman ortaya çıkmakta ve 340.000 tona kadar çıkan yıllık faaliyetine mukabil yeni tesisler 1.200.000 tonluk bir tahmil ve tahliye kapasitesi sağlamak suretiyle İzmir Limanının en büyük trafik yükünü tamamen üzerine çekecek bir kabiliyet arz etmektedir. (Şekil 2. Bak. Kapak resmi)

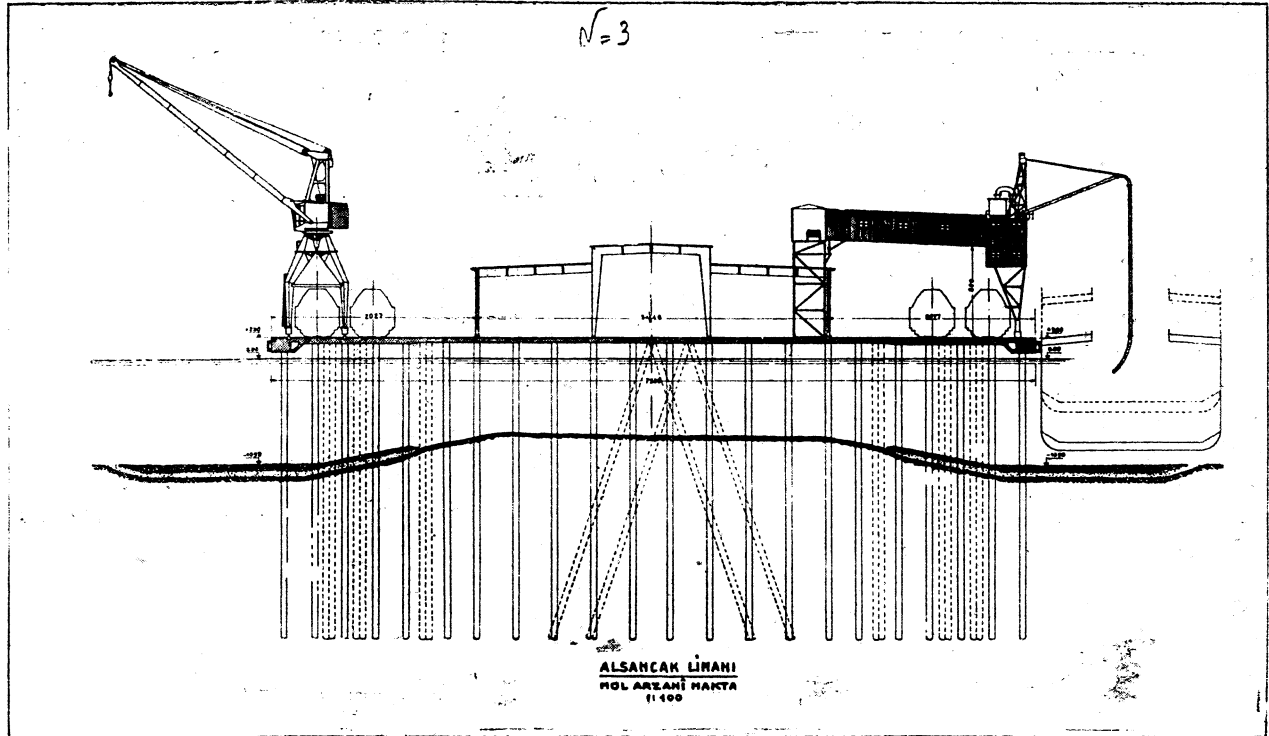
Şehir limanından bütün liman faaliyetinin Alsancak Limanına intikal etmesi takdir olunur ki bir az da zaman meselesidir. Filhakika bir asra yakın bir müddet zarfında şehir limanı etrafında temerküz eden ticari müesseselerin bir anda Alsancak semtine göç etmesi kolay bir iş değildir. Alsancak limanında bu defa gerçekleştirilen imalâtı, yeni anbarlar ve antrepoların ve döküm eşyası tesis ve teçhizatının meydana getirilmesinin takip etmesi tabiidir. Bu maksat için gerekli plânlar da hazırlanmıştır. Liman bu tesislerin de meydana getirilmesinden sonra ihtiyacın gösterdiği ölçüde Halkapınar istikametinde yeni rıhtımlar ve tesisler yapılmak suretiyle devamlı bir genişleme halinde bulunacaktır. Böylece bütün dünya limanlarının asırlar boyunca gösterdiği tedrici gelişme ve büyüme bu kerre nüvesi kurulmuş olan Alsancak Limanında kolaylıkla tahakkuk edebilecektir.

Şimdi Alsancak'ta yapılan inşaat hakkındaki teknik malûmatı biraz daha genişletebiliriz.

Plânda da görüleceği üzere burada vücade getirilen imalât şu esaslı kısımları ihtiva ediyor.

1 — Arzani rıhtım - mol . boyu vasatı 360 m., genişliği 75 m., su derinliği 10 1/2 metre, rıhtım kotu (+ 2.0) metredir.

Üzerinde 4000 m² vüs'atında bir anbar, molün iki yanlarında ikişer demiryolu hattı.

Şekil 3 — Alsancak Limanı Arzani Makta

2 — Tulâni rıhtım: Boyu 225 m., su derinliği 7 m., kotu (+ 2 m.), üzerinde 3500 m² vüs'atinde bir anbar, anbar ön ve arkasında demiryolları.

3 — Motör rıhtımı: Boyu 165 m., su derinliği (— 2.5), kotu (+ 2)

4 — Arzanî rıhtımı karaya bağlayan demiryol ve yol köprüsü: Boyu 220 metre, genişliği yol için 10 m., demiryol için 15m.

5 — Kıyı müdafaası : Boyu 300 m.
6 — Tarama miktarı : 1.850.000 m³
7 — İmlâ " : 180.000 m³

İmalâtın bünyesi:

Bu imalât, yani arzanî ve tulâni rıhtımlarla irtibat köprüsü, hey'eti umumiyesi ile betonarme kazıklar üzerine müesses betonarme tabliye olarak vücade getirilmiştir. Kazıklar iki kategoriye ayrılmış olup ana-sıl rıhtımlarla irtibat köprüsünün mühim kısmında yuvarlak maktalı içi boş betonarme kazıklar, diğer kısımlarda kare maktalı betonarme kazıklar, kullanılmıştır. (Şekil 3. Arzanî makta).

Yuvarlak maktalı kazıklar 9 cm. cidar sıhanını haiz olmak üzere 60 cm. harici kuturlu ve zemin nüfuz mukavemetine ve su derinliğine göre 25 m - 33 m tulündedir. Bu kazıklardan 4101 adet kullanılmıştır.

Kare maktalı kazıklar 40 cm. x 40 cm. eb'adında ve 25 m - 30 m tulündedir. Bu kazıklardan da 2375 adet kullanılmıştır.

Bunlardan başka 67 cm. x 25 cm. ve 5.5 m tulünde betonarme palplanslarda 2.5 m su derinliğini haiz rıhtımlarda ve esas rıhtım betonarme plâtfomunun kara ile olan bağlantı kısımlarında kullanılmıştır. Adetleri 896 dir.

Böylece teşkil olunan kazık hüzmeleri üzerinde takriben 57000 metre murabbâi vüs'atinde betonarme tabliye vücade getirilmiştir.

Anbarlar betonarme pire fabrike aksamının yerleri-

ne konulması, aralarının yine pire fabrike kirişlerle bağlanması suretiyle vücade getirilen betonarme karkas olarak inşa edilmiştir. Çatı örtüsü de yine pire fabrike plâkalarla teşkil edilmiştir. (Şekil 4. fotoğraf)

Beton imalâtta 78537 metre mikâbî beton kullanılmıştır.

İnşaatta kullanılan malzeme:

41.258 t ton çimento
10.976 t " yuvarlak maktalı demir
13.976 t " yassı ve profil demir
3.000 m³ kereste
115.000 metre mikâbî kum ve çakıl

Limanın etüd ve inşaatı şu safhaları takip etmiştir.

1951 - 1952 nihai etüd ve projelerin tanzimi

1952 - 1953 tecrübe kazıkları çakılması, derin sondajlar ve tahmil tecrübeleri yapılması, bunlara müsteniden tatbik projelerinin hazırlanması,

15/7/1954 31.123.264,— lira bedelle inşaatın Bati-gnolles Şirketine 36 ay müddetle ihalesi,

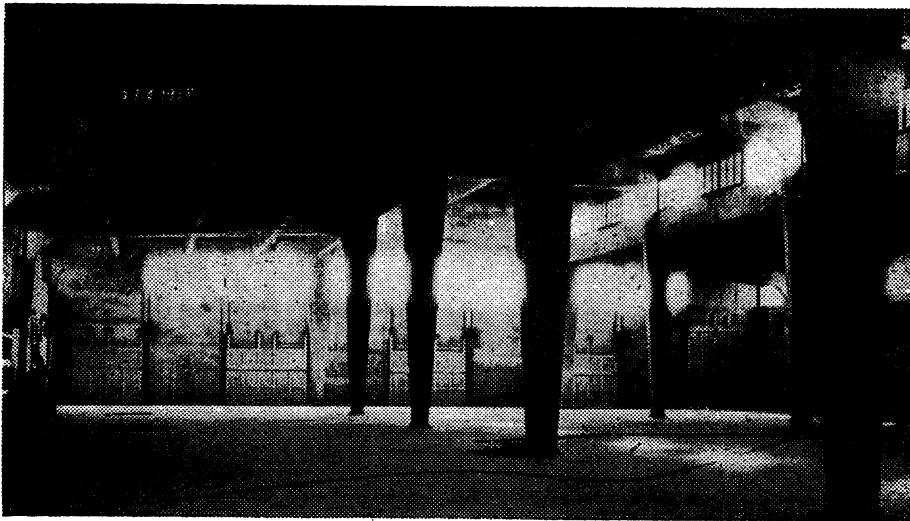
14/2/1955 limanın fiilen inşasına başlanması,

22/9/1958 Mol üzerinde 1 numaralı yanaşma yerinin hizmete açılması,

1959 yılı sonunda limanın hey'eti umumiyesi işletmeye açılacaktır.

Kazıkların çakılmasında kullanılan 2 adet 6 ton tokmak ağırlığını haiz sabih şahmerdan, 2 adet büyük hizmet pontonu Hükûmet tarafından sureti mahsusada imal ettirilerek müteahhide verildi. Diğer şantiye tesisleri müteahhit tarafından tedarik edildi. İnşaat için lüzumlu hususi çimento yurt dışından celbedildiği gibi 3000 tonu mütecaviz 14 m/m kuturlu betonarme demirleri de Hükûmetçe hariçten temin edilerek müteahhide verildi.

Müteahhide dış tediyelerin yapılmasına yardım et-

Şekil 4 —
Anbarlardan görüntü

mek üzere Milletlerarası bankası kredisinden 1.9 milyon dolar tefrik edildi. Limanın mecmuu tesis maliyeti, makine ve edevatı, malzemece Hükümet yardımı, istimlak, gümrük vesair resimler ve diğer blümum masraflar dahil olmak üzere takriben 65 milyon liraya baliğ olacaktır.

Alsancak limanının tam gerisinde bir endüstri limanı sür'atle gelişip genişlemektedir. Limanın 100 bin kilometre murabbına yakın genişlikte çok zengin bir hinterlandı vardır. Bu hinterlandın Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes gibi çok mütenevvi mahsul yetiştiren vadilerinde, ziraat hâkim ve hayvancılık bunu takip eder. Hububattan başka zeytin, narenciye, incir, üzüm, tütün, pamuk gibi değerli mahsuller yetiştir.

Yine bu havalinin linyit, kömür ve çeşitli maden cevherleri istihsalâtı da kayda değer ehemmiyettedir.

Körfezin balıkçılığını da bu değere eklemek lâzımdır.

İzmir Limanı bu mütenevvi mahsullerin ihraç li-

manı ve memleketin İstanbul'dan sonra en mühim ithal limanı olarak devamlı bir inkişaf göstermektedir. Liman demiryolu ve kara yolları ile hinterlanda bağlantısı yönünden en zengin bir çebekeye maliktir. 1750 kilometre demiryol ve 4744 kilometre kara yolu hinterland merkezlerini birbirine ve bu merkezleri limana bağlar. Bu bölge de nehirlerin ıslahı, barajlar, yeni hidroelektrik santrallarının yapılması, Soma Termik santralının kurulması ziraatin sür'atle kalkınmasını ve çeşitli endüstri kollarının sür'atle kurulup gelişmesine yardım edecektir.

Kurulmakta olan yeni İzmir Limanı bu derece zengin ve sür'atli gelişme yolunda bulunan İzmir şehri ve hinterlandının çok mütenevvi ve değerli mahsullerinin bütün dünya pazarlarına ihracının ve dış memleketlerden bu liman yolu ile ithalatın limandan beklemediği hizmetleri ileri liman tekniği icaplarına en uygun şekilde karşılayacak surette tesis ve teçhiz edilme yolundadır. Bu güzel eserin İzmir ve hinterlandının gelişmesi ve bütün memlekete hayırlı hizmetler görmesi candan temenni olunur.

YOL YAPIMI

KARAYOLLARI UMUM MÜDÜRLÜĞÜNDEN:

1 — Eksiltmeye konulan iş : Konya - Karaman yolunun takriben 20+500—73+000 kilometreleri arası taban takviyesi ve temel tabakası malzemesi ihzârı işleri olup keşif bedeli (2 500 000.-) ikimilyon beşyüzbin liradır.

2 — Eksiltme günü : 12/12/1958 tarihine rastlayan Cuma günü saat 16 da onaltıda Ankara'da Yenışehirde Tuna caddesinde Karayolları Umum Müdürlüğü binasında Yol yapımı dairesi Başkanlığı odasında toplanacak olan Karayolları eksiltme komisyonunca kapalı zarf usulü ile yapılacaktır.

3 — Eksiltme evrakı : Vezneye yatırılacak (50.—) elli lira bedele ait makbuz mukabilinde Ankarada Yenışehir'de Tuna caddesinde Tuna handa Karayolları Umum Müdürlüğü'nün Teknik Hesaplar gubesinde alınabilir.

4 — Eksiltmeye girebilmek için :

a) İsteklilerin 1958 yılına ait Ticaret odası belgesiyle usulü dairesinde (88 750.-) sekensekizbin yediyüzelli liralık muvakkat teminat vermeleri,

b) İsteklilerin en geç 6/12/1958 Cumartesi günü mesai saati sonuna kadar bir dilekçe ile Karayolları Umum Müdürlüğüne müracaat etmeleri (müracaatta Umum Müdürlük umumî evrak kaydı tarihi muteberdir. Telgrafla müracaat kabul olunmaz) ve dilekçelerine bu işin öneminde benzeri bir işi iyi surette yaptıklarına dair belgeleriyle plân ve teçhizat beyannameleri, teknik personel beyannamesi, teahhüt beyannamesi, bu iş için lüzumlu makina ve kamyonları başkasından alacak olanların makina ve kamyon almak istedikleri kimseden alınmış taahhütnamayı, 165 000.- yüzaltmışbeşbin liralık banka referansını noksamsız olarak bağliyerek bu iş için yeterli belgesi almaları,

Not : Müracaat dilekçesine eklenmesi mecburi olan yukarda yazılı vesikalardan herhangi biri eksik olursa veya eksiltme evrakı alınmadan müracaat edilmiş ise bu müracaat nazarı itibare alınmaz ve belge verilmez.

5 — İsteklilerin eksiltme şartnamesinde verilen izahat dairesinde hazırlıyacakları teklif mektuplarını eksiltme günü saat onbeşe kadar makbuz mukabilinde komisyon Reisliğine vermeleri lâzımdır.

Postada olacak gecikmeler kabul edilmez.

Keyfiyet ilân olunur.

(23839)